HUMANISTISCHE DOCUMENTATIEDIENST

OUDEGRACHT 152, UTRECHT

Uitgave van de Stichting Humanistisch Centrum Mens en Wereld

VERSCHIJNT MAANDELIJKS - ABONNEMENTSPRIJS *f.* 3.-- PER JAAR

Bij publicatie van gegevens, welke de Documentatiedienst uit andere bladen heeft overgenomen, dient de oorspronkelijke bron te worden vermeld.

Postgiro No.304960 t.n.v.HUMANISTISCH VERBOND te UTRECHT - Telefoon 030-10163

SEPTEMBER 1959

3e Jaargang, Nr. 8

REDACTIE

Mr. H. SINGER-DEKKER

Burg. Elsenlaan 147

RIJSWIJK - Z.H.

Telefoon 119843

Administratie: Oudegracht 152 - Utrecht

I N H O U D S O P G A V E.

HUMANISTISCH VERBOND.

Ledental	Blz.	130
Luisterkring	"	130
Het Woord van de Week	"	130
Kampen	"	130
Sprekersconferentie	"	130
Topkaderconferentie	"	130

HUMANISTISCHE STICHTING SOCRATES.

Zomerschool	"	131

HUMANISTISCHE JONGEREN GEMEENSCHAP.

Zomerkamp te Wiltz (Luxemburg van 25 juli tot 2 augustus j.l.	"	131
Reorganisatie	"	131/132

HUMANISTISCHE JEUGDBEWEGING.

H.J.B.-kamp in Beuningen/Markelo van 18 - 29 juli 1959	"	132
Eerste lustrum van de H.J.B.	"	132
Het jaarlijkse congres	"	132

HUMANISTISCHE WERKGEMEENSCHAP IN DE PARTIJ VAN DE ARBEID.

Ledental boven de 5000	"	133
Afdelingsnieuws	"	133

HUMANISTISCH INSTITUUT VOOR SOCIAAL ONDERZOEK.

Z.W.O.-subsidie voor onderzoek naar buitenkerkelijkheid	"	133/134

RADIOLEZINGEN.

Lezingen in de maanden september en oktober voor de V.A.R.A.	"	134

INTERNATIONALE LITERATUURLIJST.	"	134/135

VAN ALLE KANTEN.

Verslagen, reportages enz.

Het Vrije Volk over: Humanitas wil torenflat voor bejaarden te Beverwijk	"	135/136/137

Beschouwingen van andersdenkenden over het Humanisme

Friese Koerier van 28 juli — Blz. 137/138

Het Friesch Dagblad van 24 juli — " 138

Het Friesch Dagblad van 25 juli — " 138/139

Het Zeeuws Dagblad van 29 juli — " 139

Kritiek op betoog van Ds. Landsman inzake zendtijd van het Humanistisch Verbond

Dordtsch Dagblad, Nieuwe Haagse Courant, Nieuwe Leidsche Courant en De Rotterdammer — " 139/140/141

Ds. Landsman over subsidie voor bezinningsgebouwen

Het Parool van 7 augustus — " 141/142

Het Vrije Volk van 11 augustus — " 142

De Leeuwarder Courant van 1 augustus en Trouw — " 142

Nog andere stemmen over subsidie voor bezinningsgebouwen

De Volkskrant van 25 juli — " 142/143

Het Limburgs Dagblad van 3 augustus — " 143

Het Binnenhof van 23 juli — " 143

Een christelijke-democratische visie op humanistische geestelijke verzorging

Vrij Nederland — " 144

Humanistische rubriek in de Gelderlander Pers

De Gelderlander en Het Arnhems Dagblad van 11 augustus — " 144/145

Een liberale stem over Humanistische geestelijke verzorging

Liberaal Reveil — " 145/146

Een kritiek op het artikel in Liberaal Reveil

De Friese Koerier van 30 juli — " 146/147

-o-

HUMANISTISCH VERBOND.

Tengevolge van de vacanties was het niet mogelijk alle medewerkers aan dit blad te bereiken. Dit nummer heeft daardoor een nog wat onvolledig karakter. Het oktober-nummer zal, naar wij vertrouwen, weer in normale omvang kunnen verschijnen.

Ledental.

Vanaf 1955 wordt de ledenstand maandelijks bijgehouden. Uit de cijfers blijkt, dat in de maanden februari tot en met juni nog nimmer een zo grote netto-ledenwinst werd bereikt als in 1959. Er zijn afdelingen waar over het eerste halfjaar reeds een ledenwinst van ± 10% werd bereikt.

Luisterkring.

In september wordt de actie voor de Luisterkring voortgezet. Van april tot en met september zijn er 20.000 leden gewonnen. Wanneer men rekening houdt met een beginperiode van enkele weken en een vacantieperiode van enkele maanden, is dit resultaat in zeer korte tijd bereikt. De verwachtingen voor het najaar zijn dan ook hoog gespannen.

Het Woord van de Week.

Het abonnementental is sedert september 1958 gestegen van 1.200 tot 2.200 in juli 1959. Nog steeds gaat de stroom van nieuwe abonné's door.

Kampen.

De kampen zijn thans allen achter de rug. Voor zover bekend zijn die over het algemeen goed geslaagd. Weersomstandigheden werkten mee. Gedetailleerde verslagen zijn nog niet binnen.

Sprekersconferentie.

Op zondag 13 september a.s. wordt in het Erasmushuis een sprekersconferentie gehouden over het onderwerp: "Wat verwachten de gemeenschappen van de spreker en hoe denken zij over hem?".
De inleiding wordt gehouden door de Heer Th.W. Polet; de discussie staat onder leiding van Dr. J.P. van Praag.

Topkaderconferentie.

Op 3 en 4 oktober a.s. wordt een topkaderconferentie gehouden op "De Ark" te Nunspeet. Inleiders zijn:

Mr.Dr. H.J. Roethof	over:	"De situatie van het Verbond en de Luisterkring".
Th.W. Polet	over:	"Taak en mogelijkheden van de gewesten".
Dr. J.P. van Praag	over:	"De groep als taak van de gemeenschap in het openbare leven".

-o-

HUMANISTISCHE STICHTING SOCRATES.

Zomerschool.

Van 20 tot 25 juli hield Socrates, traditiegetrouw in het gebouw van de Internationale School voor Wijsbegeerte, de Zomerschool, die ditmaal gewijd was aan "Kernproblemen van het Humanisme".Er waren ruim veertig bezoekers.

Op de eerste avond hield Prof. Dr. L.G. van de Wal een boeiende voordracht uit zijn toneelstuk "Het werpen van de teerling".

Op dinsdag hield Prof. van der Wal een inleiding over "De problemen der zedelijke waardering".

Woensdag sprak Prof. Dr. G. Stuiveling over "Menselijke vermogens en openbaringsgeloof".

Donderdag was het woord aan de Heer P.N. Kruyswijk over "Verdraagzaamheid" en vrijdag besloot Dr. S.J. Bouma de reeks lezingen met een inleiding over "Vrijheid".

Er werden natuurlijk discussiegroepen gevormd zodat iedere inleiding nog eens in een kleine kring werd besproken, waarna dan tot slot telkens nog een discussie met de inleider plaats had.

De vrijdagavond is besteed aan een bezoek aan het feestvierende Amersfoort, dat juist zijn 700-jarig bestaan herdacht.

De conferentie stond onder leiding van de Heer J.H.P. Colpa, die ook de bezinningstoespraak hield, en Mevrouw van Eck.

Er werd ochtendgymnastiek beoefend onder leiding van Mevrouw A.v.d. Noordaa, die op de sluitingsavond enkele dansen heeft laten zien.

Het geheel is, evenals andere jaren, bij de aanwezigen bijzonder in de smaak gevallen.

-o-

HUMANISTISCHE JONGEREN GEMEENSCHAP.

Van de H.J.G. ontvingen we de volgende mededelingen:

Zomerkamp te Wiltz (Luxemburg - 25 juli tot 2 augustus j.l.).

Het kamp werd bezocht door 51 personen (w.o. 2 leden van de Belgische Humanistische Jongeren). Alhoewel het weer gedurende de 2e helft van de week niet best moet worden genoemd, kan o.i. worden teruggezien op een zeer geslaagd kamp. Naast de gebruikelijke wandelingen werd er veel geluierd. De laatste avond in het kamp droeg een bijzonder feestelijk karakter, daar er in een leegstaand huis kon worden voorgedragen en gedanst.

Op 19 en 20 september vindt te Amsterdam de réunie plaats van dit Zomerkamp.

Reorganisatie.

In de komende maanden zal binnen de H.J.G.,en misschien ook daarbuiten, nog hevig worden gediscussieerd over de eventuele reorganisatie c.q. opheffing van de gemeenschap. Zoals wij reeds eerder hebben gemeld, heeft het hoofdbestuur in het begin van dit jaar van de leden de opdracht gekregen zich over dit onderwerp in het bijzonder te bezinnen en de leden terzake concrete voorstellen te doen.

Op 17 en 18 oktober a.s. heeft een algemeen discussie-weekend over deze materie plaats.

De grote slag zal plaats vinden op de algemene ledenvergadering in december a.s.

-o-

HUMANISTISCHE JEUGD BEWEGING.

H.J.B. - kamp in Beuningen/Markelo van 18 - 29 juli 1959.

Een gebeurtenis in kamp I, waarover nog vaak gepraat zal worden, is ongetwijfeld "de verhuizing", aangezien deze uniek is in de geschiedenis van de H.J.B.-kampen. Toen we nl. een halve week in Beuningen vertoefd hadden, bleken daar bezwaren te zijn tegen gemengd kamperen, zodat wij ijlings vertrokken naar Markelo. Gelukkig zijn er nog vele, zeker niet minder belangrijke indrukken: het (bijna nachtelijk) bezoek aan de Denekamper kermis, waar vooral de Kop van Jut het moest ontgelden, de intensieve verdelging van wespen en ander ongedierte, diverse fiets- en wandeltochten, bij voorkeur over ongebaande wegen, de uitstekende discussie-avond, het griezelverhaal op de spookput in 't bos, de volleybal-competities en het daaraan voorafgegane ophangen van het net en het heerlijke luieren dat we naar hartelust konden doen.

We hadden een net kamp (getuige de kreet "Ga je tent opruimen", die niet van de lucht was), maar vooral een goed kamp, waaraan we, nu de foto's gaan circuleren, nog eens met veel plezier terug kunnen denken.

Eerste lustrum van de H.J.B.

Na twee uitmuntend goede kampen beginnen de afdelingen van de H.J.B. weer met hun programma's.

De H.J.B. gaat haar eerste lustrum vieren! Er wordt op 19 - 20 september in Lunteren een speciaal weekend georganiseerd om te feesten. Jongeren van 15 - 23 jaar kunnen aan het weekend deelnemen.

Het jaarlijkse congres.

Het jaarlijkse congres wordt gehouden op 31 oktober en 1 november. Vóór het congres wil de H.J.B. haar ledental uitbreiden. Een landelijke propaganda-actie zal starten. Ieder die belangstelling heeft kan een folder over de H.J.B. bij het secretariaat aanvragen. Ook leden van het H.V. worden verzocht adressen op te geven van jongens en meisjes, van wie verwacht kan worden, dat ze eventueel lid zouden willen worden.

Het adres van het secretariaat van de H.J.B. luidt:

Mejuffrouw Anneke Jedema,
Noorderbinnensingel 116-B,
G r o n i n g e n.

-o-

HUMANISTISCHE WERKGEMEENSCHAP IN DE PARTIJ VAN DE ARBEID.

Ledental boven de 5000.

Ondanks de voor activiteiten weinig gunstige tijd zijn er toch nog enige belangrijke feiten te memoreren. Zo kon bij het opmaken van het ledental per 1 juli j.l. geconstateerd worden, dat dit tot boven de 5000 was gestegen. Een belangrijke mijlpaal is hiermede bereikt.

Afdelingsnieuws.

Verder belangrijk nieuws is dat er twee nieuwe afdelingen werden opgericht en wel in Krimpen aan de IJssel. Secretaris werd de Heer A.C. de Vries, van Ruysdaelstraat 29.

In Zaandam nam de Heer P.J. Lust, Groenlandstraat 6 het secretariaat op zich.

Dat het eveneens van belang is, om ook in het zomerseizoen de band met de leden te onderhouden bewees het actieve afdelingsbestuur in Hilversum. Reeds enige malen werden hier excursies gehouden in samenwerking met andere humanistische organisaties. Een voorbeeld dat wij gaarne ter navolging aan andere afdelingen aanbevelen.

-o-

HUMANISTISCH INSTITUUT VOOR SOCIAAL ONDERZOEK.

De Nederlandse Organisatie voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek (Z.W.O.) heeft aan het H.I.S.O., tezamen met Dr. H. Faber te Wassenaar, een subsidie verleend voor een onderzoek naar de oorzaken en het verloop van de buitenkerkelijkheid.

Het H.I.S.O. en Dr. Faber hadden oorspronkelijk onafhankelijk van elkaar en zonder elkaars plannen te kennen een verzoek om subsidie ingediend. Op voorstel van Z.W.O. heeft het H.I.S.O. zijn oorspronkelijk project zodanig opgesteld, dat ook de bedoelingen van Dr. Faber daarin verwerkt waren, uiteraard in overleg met Dr. Faber zelf. Het definitieve project wijkt echter slechts in onderdelen af van het oorspronkelijke project dat door het H.I.S.O. werd ingediend.

Directeur van het H.I.S.O. is Prof. Dr. T.T. ten Have, professor in de sociale psychologie te Amsterdam. Prof. ten Have heeft nu evenals Dr. Faber zitting in het curatorium, dat met de supervisie op het onderzoek is belast. In dit curatorium hebben verder nog zitting: Prof. Dr. R. van Dijk, Dr. W. Goddijn O.F.M. en Prof. Dr. J.P. Kruyt.

De dagelijkse wetenschappelijke supervisie berust bij Prof. Dr. Kruyt en de dagelijkse financieel-organisatorische supervisie berust bij Prof. Dr. ten Have.

Voor de uitvoering van het onderzoek is een speciale kracht aangetrokken, n.l. Mejuffrouw R.A.M. de Liefde, soc.psy.dra. Zij wordt bijgestaan door losse medewerkers en een administratieve kracht. Mejuffrouw de Liefde onderhoudt het contact en de samenwerking met de Nederlandse Stichting voor Statistiek, waaraan een onderdeel van het project is opgedragen.

Het Sociologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Utrecht heeft een vertrek afgestaan, alwaar de werkzaamheden kunnen worden verricht.

De eerste groepsdiscussies heeft de Ned. Stichting voor Statistiek reeds gehouden. De voorbereiding van de proef-interviews is ook al beeindigd. De eerste proef-interviews worden binnenkort gehouden. Er zullen in totaal 100 proef-interviews worden gehouden, in drie fasen. Na afloop van dit voorbereidende werk zullen ongeveer 1200 interviews worden gehouden.

-o-

RADIOLEZINGEN.

Lezingen in de maanden september en oktober voor de V.A.R.A.

6 september :	Th.W. Polet	"De gaande man".
13 september :	Anna Blaman	"Madame Thérèse.
20 september :	Dr.J.P. van Praag	"Waar staan wij eigenlijk?".
27 september :	Prof. Dr. L. de Coninck	"Darwin". I
4 oktober :	Prof. Dr. C. van Rijsinge	"Darwin". II

-o-

INTERNATIONALE LITERATUURLIJST.

THE HUMANIST (ENGLAND)

August 1959 — Joseph Reeves — The Case against Church - Schools.

August 1959 — Prof. Antony Flew — Biblical and Psychical Research.

August 1959 — Humphry Skelton — The Humanism of Bertrand Russell.

THE RADICAL HUMANIST (INDIA)

14th June 1959 — Sumon Malik — Basic Tenets of Humanist thought in India.

THE MONTHLY RECORD

August 1959 — F.H.A. Micklewight — Humanist or Ethical?

THE ETHICAL OUTLOOK

July - August 1959 — Jerome Nathanson — Ethical Religion and the Fear of Death.

July - August 1959 — John Randall — The Ethical Challenge of a Pluralistic Society.

DIE FREIGEISTIGE AKTION — Ernst Haeckel zum Gedächtnis.

July-Aug. 1959

DER FREIRELIGIÖSE — Dr. Dietrich Bronder

Aug.-Sept. 1959 — Der Weg zur freien Religion.

Aug.-Sept. 1959 — Dr. A. Heuer

100 Jahre Freireligiöse Bewegung.

-o-

VAN ALLE KANTEN.

Verslagen, reportages enz.

Het Vrije Volk van 12 augustus, Haarlemse editie, heeft een artikel onder de titel: Humanitas wil torenflat voor bejaarden te Beverwijk. Dit artikel nemen wij hieronder in zijn geheel voor U over:

" Sinds enige jaren stelt de vereniging Humanitas in het "IJmondgebied pogingen in het werk om tot de stichting te komen "van een complex woningen voor bejaarden. Dit complex zou ook "moeten dienen voor dat deel van de bevolking dat ten gevolge "van sociale of medische indicaties bijzondere zorg nodig heeft. "De vereniging heeft daarbij in het bijzonder op het oog vitale "bejaarden, die een eigen huishouding kunnen voeren, maar hierbij "behoefte hebben aan enige hulp.

" Door voor deze groep een dergelijk woningcomplex te stichten "is het mogelijk de bewoners bij te staan in het zware werk en ook "hetzij tijdelijk, hetzij permanent hulp te bieden bij het huishoude- "lijk werk. De bejaarden kunnen op deze manier zo lang mogelijk "zelfstandig blijven wonen. Het tijdstip waarop algehele verzor- "ging nodig is kan tevens naar een verre toekomst worden versche- "ven.

" Voorts is het doel niet alleen materiële hulp te verlenen, "maar ook de bejaarden in deze moeilijke periode van hun leven "persoonlijke en geestelijke bijstand te verlenen. Hierdoor wordt "vereenzaming voorkomen en kunnen de bejaarden geïnteresseerde "leden van de maatschappij blijven.

" Ook wordt gedacht aan personen van middelbare leeftijd die "door bijzondere omstandigheden deze zorgen ook nodig hebben.

" Humanitas heeft in het IJmondgebied al vele pogingen ondernomen "om een dergelijk woningcomplex te stichten. Ze zijn niet geslaagd. "Nu doet zich echter in Beverwijk een gelegenheid voor om het ide- "aal te realiseren.

" In het uitbreidingsplan Arendsweg-Zuid is aan de Warane bij de "kruising met de Plantage grond gereserveerd voor een torenflat. "Voor deze flat is door een particuliere maatschappij een ontwerp "gemaakt. De flat bevat op de begane grond gelegenheid voor een "bedrijf en verder, op elk der twaalf verdiepingen, een éénkamer- "woning, twee tweekamerwoningen en drie driekamerwoningen. Huma-

"nitas heeft de gemeente Beverwijk thans verzocht om deze flat "voor het door haar beoogde doel te bestemmen.
" B. en W. hebben laten nagaan of de flat voor dit doel ge- "schikt is. Hierbij is overwogen, dat de woningen door de aan- "wezigheid van een lift even gemakkelijk bereikbaar zijn als één- "gezinswoningen. Omdat het in verband met het noodzakelijk inten- "sief gebruik van de grond niet mogelijk is voor bejaarden éénge- "zinswoningen te bouwen, verdient een torengebouw , als er toch "een liftinstallatie moet komen, aanbeveling.
" Het schoonhouden van de ruimten buiten de woningen en het af- "voeren van de vuilnisbakken zal door de beheerder van het gebouw "op efficiënte wijze kunnen geschieden. De woningen zijn doelmatig "ingericht en zullen bovendien worden voorzien van een centraal "oliedistributiesysteem.

"Sociaal werkster.

" Er is gelegenheid voor huisvesting van een sociaal werkster "en voorts biedt de daktuin met conversatiezaal gelegenheid tot "verpozen. De flat is voor het beoogde doel dus uitnemend geschikt.
" Bovendien is het voordeel van een exploitatie door een stich- "ting, dat de garantie kan worden verkregen van een verhuur van "de woningen alleen aan diegenen waarvoor zij bestemd zijn, namelijk "kleine gezinnen en alleenstaanden.
" Uit berekeningen blijkt, dat een rendabele exploitatie mogelijk "is bij de volgende maandhuren: voor de bedrijfsruimte *f*.1000.--, "voor woningen alleenstaanden *f*. 65.--, voor een slaapkamerwoning "*f*.80.-- en voor de twee slaapkamerwoningen *f*. 89.--. De bijkomende "kosten voor waterverbruik, douche, lift, stroomverbruik, schoon- "houden trappenhuizen en galerijen, afvoer van vuilnis, onderhoud "van de recreatiezaal kunnen per woning op gemiddeld *f*.20.-- per "maand worden gesteld.
" In aanmerking nemende, dat de woningen zullen worden gebouwd "in premiebouw en dat zij zullen worden bestemd voor die klasse "van de bevolking welke prijs stelt op een bepaald woonmilieu, ko- "men deze huren B. en W. volkomen verantwoord voor. Ook de goede "indeling en afwerking van de woningen, de goede situatie van het "gebouw en het unieke uitzicht spelen hierbij een rol.
" Een complex als het onderhavige heeft uiteraard althans voor- "lopig enigszins het karakter van een streekvoorziening. Het zal "daarom worden bestemd voor inwoners van het IJmondgebied. Er wordt "echter een garantie verleend, dat 50 percent van de huurders zal "worden gekozen uit inwoners van Beverwijk.
" De medewerking van de gemeente, die is gevraagd, bestaat uit "het verstrekken van een geldlening. Om dit mogelijk te maken heeft "de voor het bouwen van het complex gevormde stichting bemiddeld "bij het verstrekken van een geldlening aan de gemeente tot het ver- "eiste bedrag en tegen het geldend rentegamma.

"Niet gelukt.

" Het is de stichting echter niet gelukt daartoe een lening met "een looptijd van 50 jaar aan te trekken. De gemeente kan in de "moeilijkheid voorzien door zelf voor een periode van 30 jaar te "lenen en aan de stichting een lening tot een gelijk bedrag te ver- "strekken, aflosbaar in 50 annuïteiten.

" Voor de financiering van de bouw tot het tijdstip van de "vaste geldlening kan een rekening-courantovereenkomst met de "stichting worden gesloten. De voor het complex aangevraagde "premie zal binnenkort worden verleend. B. en W. geven de raad "in overweging de gevraagde medewerking te verlenen."

-o-

Beschouwingen van andersdenkenden over het Humanisme.

De Friese Koerier van 28 juli publiceert het volgende artikel:

"Van andere aard.

" Wanneer wij kras stelling nemen tegen het Humanistisch "Verbond, en met name de gedachte verwerpen, dat humanistische "organisaties de meest legitieme verzorgers zouden zijn van "buitenkerkelijken, dan moeten wij een misverstand uit de weg "ruimen. Het blijkt ons, dat sommigen menen, dat deze humanis- "tische instellingen zo ongeveer eenzelfde karakter hebben als "een openbare school. Die is, zo denkt men dan, immers ook voor "de kinderen uit buitenkerkelijke gezinnen. Maar hier is een "grote vergissing in het spel.
" De openbare school is krachtens de wet n e u t r a a l. Zij "zegt n i e t, dat er geen God bestaat. Daar begint het Humanis- "tisch Verbond mee. Het is artikel één van zijn belijdenis. Maar "de openbare school wéét officieel niet, òf er een God bestaat. "Zij wéét niet, of Jezus de Heiland der wereld is. Zij wéét niet, "òf er een leven is na dit leven. Toen in de negentiende eeuw "over die neutraliteit nog al wat te doen was, vooral met het "oóg op de "christelijke en maatschappelijke"deugden, is zelfs in "de Tweede Kamer de vraag in discussie geweest of een onderwijzer "aan een openbare school in zijn les mag zeggen, dàt de mens on- "sterfelijk is. De minister handhaafde het zuiver neutralistische "standpunt. De onderwijzer kan hóógstens zeggen, dat de mensen er "ongelijk over denken, maar dat het wetenschappelijk nog nooit is "uitgemaakt. Want in de openbare school heeft de bijbel geen gezag. "De kinderen mogen weten, dat er zo'n boek i s, dat voor de chris- "tenen HET boek is, zoals de koran voor de mohammedanen, maar daar- "mee is het afgelopen. De bijbel màg op de openbare school niet wor- "den gelezen, gebruikt en beluisterd a l s h e t W o o r d v a n "G o d. Maar de openbare school mag evenmin leren, dat er géén God "bestaat, dat dùs Christus niet de redder der wereld is, dat er "dùs geen Goddelijke openbaring is, en dat dùs de bijbel geen gram "meer gewicht heeft dan welk ander menselijk boek ook. D a t is de "leer van het Humanistisch Verbond. Dat verbond heeft gekozen, "gekozen voor de na-christelijke godloosheid. De openbare school "m a g krachtens de wet niet kiezen. Zij weet niet wie gelijk heeft.

" Het is een andere vraag, of zulk een neutraliteit toch geen "keuze is. Wij menen van wèl. Wie zegt: ik kan bij héél mijn opvoe- "ding en onderwijs consequent doen, alsof ik niet wéét, dat Chris- "tus Koning is en Zijn wet gezag heeft. Ik kan de grote vraag: wat "dunkt U van den Christus, best vermijden, zolang ik met de op- "voeding bezig ben... die o n t k e n t daarmee iets. Die ontkent "het volstrekte recht van Christus op erkenning van Zijn gezag.

" Maar dat is nu niet aan de orde. Het gaat er alleen om, dui-
"delijk te zeggen, dat het niet aangaat, Humanistisch Verbond en
"openbare school principieel op één lijn te stellen. De openbare
"school is een product van de negentiende-eeuwse neutraliteit.
"Het Humanistisch Verbond de georganiseerde vorm van het na-chris-
"telijk atheïsme."

Het Friesch Dagblad van 24 juli heeft een artikel over het Humanisme onder de titel: "Geen bondgenoot". Het laatste gedeelte van dit artikel nemen wij hieronder voor U over:

" Maar hoe "sympathiek" en hoe "verdraagzaam" ook, dit moderne
"humanisme is altijd een openbaring van een neen! Een bewuste,
"weldoordachte, persoonlijk aanvaarde uiting van een na-christe-
"lijk neen. de ouders, de grootouders van hen, die dit neen zeg-
"gen, waren gedoopt in den naam van den Drieënigen God. De kin-
"deren of de kleinkinderen halen een dikke streep door dit ver-
"leden en dienen zich openlijk aan, als de mensen en als de orga-
"nisatie, die niet in God geloven.
" Sommigen menen, dat zij, wier belijdenis met dit ongeloof be-
"gint, de bondgenoten van de Kerk kunnen zijn in de strijd tegen
"het nihilisme van onze dagen.
" Principieel is dit onjuist. Is het een volkomen onhoudbare
"these. Tenzij men zèlf aanvaardt, dat ook wij, als gelovige chris-
"tenen, onze strijd voor zedelijke vernieuwing of ons maatschappe-
"lijk werk èrgens los kunnen maken van het Evangelie. Zelf aan-
"vaardt, dat er ergens een deur is, die we kunnen sluiten achter
"ons geloof, om dan tot de humanisten te zeggen: nu zullen we die
"deur een poosje dicht laten en nu kunnen we, z o l a n g d i e
"d e u r d i c h t b l i j f t, best als bondgenoten, hand in hand,
"strijden tot heil van ons volk.
" Dat wil zeggen, tenzij men zèlf de eerste stap wil zetten op
"de weg, die die het humanisme volledig heeft afgelegd."

Het Friesch Dagblad van 25 juli publiceert nogmaals een artikel over het Humanisme, thans onder de titel:"Geen Humanistisch Pastoraat". Daarin zegt het blad o.m. :

" Buitenkerkelijken zijn lang niet altijd atheïsten. Maar afgezien
"daarvan, de christen kan en mag deze buitenkerkelijken niet voor-
"bijgaan. En de Kerk kan en mag ze nooit in absolute zin afschrijven.
"Zij blijft ook voor dèze mensen voor God verantwoordelijkheid dragen.
"Zij mag zich niet beperken tot zorgzaamheid voor hen "die binnen
"zijn".
" Daarom is het een onrecht jegens de kerken, een uiting van wan-
"begrip aangaande haar Goddelijke opdracht, wanneer de overheid zegt:
"De gereformeerden zijn een "afgesloten groep", die worden geacht
"alleen maatschappelijk werk te verrichten onder de "eigen mensen".
"Van de roomsen geldt hetzelfde. Bij de hervormden ligt het een beet-
"je anders. Die kunnen geacht worden bestemd of geschikt te zijn ook
"voor het maatschappelijk werk onder buitenkerkelijken, m a a r v o o r
"e e n b e p e r k t p e r c e n t a g e. En de overgrote meer-
"derheid van de "buitenkerkelijken", - het is normaal, dat onder hen
" het maatschappelijk werk wordt verricht door het Humanistisch Ver-
"bond. Het Verbond, dat neen zegt tegen het Evangelie. Bij de buiten-

"kerkelijken is het n o r m a a l, r e g e l m a t i g, dat het "maatschappelijk werk wordt verricht door dochterondernemingen "van het Humanistisch Verbond. En wij zullen daarom eerst tellen, "hoeveel buitenkerkelijken er zijn en dan op grond van die telling, "met een kleine correctie ten gunste van de hervormde kerk, onze "subsidie vaststellen voor het "humanistisch" maatschappelijk werk.
" Wanneer de overheid zo redeneert, heeft zij twee fouten gemaakt. "Zij heeft, wat háár betreft, christelijk maatschappelijk werk en niet- "christelijk, uit een na-christelijke negatie geboren werk, principieel "naast elkaar gezet. En daarna heeft zij het als regel aanvaard, dat "de "buitenkerkelijken" voor maatschappelijke zorg eigenlijk dienen "te worden toevertrouwd aan hen, die niet in God geloven. Omdat "d i e als de normale bearbeiders van de buitenkerkelijken zijn ge- "legitimeerd, op grond van hun ontkenning van het bestaan van God."

Het Zeeuws Dagblad van 29 juli publiceert beide artikelen van het Friesch Dagblad,tot één artikel verwerkt en onder mededeling natuurlijk, dat men het Friesch Dagblad citeert.

-o-

Kritiek op betoog van Ds. Landsman inzake zendtijd van het Humanistisch Verbond.

Zoals wij in het vorige nummer reeds mededeelden, heeft Ds. Landsman, een der ondertekenaars van de verklaring, waarin op zendtijd voor het Hum. Verbond wordt aangedrongen, zijn standpunt nader uiteengezet in het blad Hervormd Nederland.
Hierop is kritiek gekomen in de bladen: Dordtsch Dagblad, Nieuwe Haagse Courant, Nieuwe Leidsche Courant en De Rotterdammer, allen in hun editie van 25 juli. De artikelen zijn gelijkluidend. De gehele inhoud nemen wij hieronder voor U over"

" Verleden week donderdag namen wij uit "Hervormd Nederland" "een artikel van Ds. F.H. Landsman over, waarin deze pleitte voor "een gelijke behandeling van de humanistische volksgroep, in dit "geval in het bijzonder op radiogebied.
" In "Koningin en Vaderland" komt Ds. H.G. Groenewoud nu tegen "het artikel van Ds. Landsman in verweer, een betoog dat wij hier- "bij - verkort - willen overnemen.

" Ds. Landsman ziet in het humanisme, ook al verwerpt hij het "principieel, een bondgenoot die met ons op de bres wil staan in "de strijd tegen de ontwaarding van de mens.
" Ik ben hier niet zeker van.
" Als argument zou ik, om te beginnen willen aanvoeren, wat N. "Berdjajew schrijft over het humanisme.

" "Dikwijls heb ik getracht aan te tonen, dat het humanisme zich "onvermijdelijk moet veranderen in anti-humanisme en dat zijn laatste "consequentie de loochening van de mens is". "Daarom vermag het "humanisme de anti-humanistische stromingen ook geen weerstand te "bieden en het proces der ontmenselijking niet te overwinnen".

" Hiernaast echter zou ik er ook op willen wijzen, dat het humanis- "me een geloof in de mens is. Voor een Christen is de mens een zon-

"dig wezen, wiens hart bedorven is en uit wien alle kwaad voor-
"komt. Op deze mens vestigt de humanist zijn vertrouwen. En dat be-
"tekent, dat deze mens vergoddelijkt wordt.
" Daarom heeft het humanisme niet de minste garantie, dat het
"het kwaad dat de ontmenselijking in de hand werkt, het hoofd zal
"kunnen bieden.
" Daarom kan een Christen het ook niet als bondgenoot erkennen,
"zelfs niet als medewerker.

"Gewetensvrijheid.

" Nu is het humanisme eenmaal een geestelijke stroming in ons
"volksleven. En het spreekt vanzelf, dat de overheid die we hebben,
"deze ook in de vorm van een georganiseerde groep, heeft te aan-
"vaarden.
" Het is de vraag of men dit kan verdedigen met een beroep op de
"gewetensvrijheid. Dit woord gewetensvrijheid is een van die vele
"woorden, die in onze tijd van neutraliteit ontledigd, van inhoud
"beroofd, zijn. Wat is gewetensvrijheid? De vrijheid om God naar Zijn
"woord te dienen. Dit is juist niet een vrijheid die het humanisme
"wil of kan opeisen.
" Wat wij tegenwoordig gewetensvrijheid noemen, is in wezen: vrijheid
"van overtuiging. Welnu, de moderne neutrale staat moet natuurlijk
"deze vrijheid van overtuiging voor iedereen eerbiedigen. Ook al
"zit hierin voor deze staat een probleem.
" Immers, als men de vrijheid van overtuiging eerbiedigt, waarom
"dan een bepaalde politieke partij verboden? Waarom een partij, het
"praktisch uitvloeisel, verboden terwijl men de wortel, het geeste-
"lijk beginsel, eerbiedigt? De moderne gedachte van gewetensvrijheid
"brengt dus een innerlijke tweespalt en een gevaar mee.
" Vanuit de theocratische gedachte wordt het nog veel moeilijker.
"Want theocratisch gezien is het humanisme een moderne vorm van
"religie en als het dat niet is, dan is het religieus nihilisme.
"In elk geval ontkent het, dat God regeert en dat Zijn wil gehoor-
"zaamd moet worden.

"Radiozendtijd.

" Nu erkent Ds. Landsman voor de humanist het recht op "toeken-
"ning van eigen zendtijd voor regelmatige humanistische uitzendin-
"gen". De Wet zou daartoe de mogelijkheid moeten scheppen.
" Nu meen ik, dat het bestaan van verschillende omroepverenigin-
"gen bewijst dat de Wet de mogelijkheid tot verscheidenheid van uit-
"zendingen biedt. Ook voor het Humanistisch Verbond staat de moge-
"lijkheid open, een radiovereniging te stichten, zoals b.v. V.P.R.O.
"en N.C.R.V. hebben gedaan. Dat zal om verschillende redenen echter
"wel onmogelijk zijn.
" Dan komt de andere mogelijkheid, dat de overheid het Humanistisch
"Verbond als de kerken zou behandelen en er dus zendtijd voor beschik-
"baar zou stellen. Ogenschijnlijk lijkt dit billijk. Maar met deze radio-
"uitzendingen wil het Humanistisch Verbond niet overheidsinstantie
"noch kerk worden. Het blijft een particuliere vereniging van mensen,
"die op deze manier het volk willen dienen.
" Maar waar komt dan de grens te liggen? Zullen straks niet ver-
"schillende andere verenigingen het recht van zendtijd kunnen vragen?
" Een vereniging als de N.C.R.V. weet, hoe landelijke organisaties
"gaarne van de radio gebruik maken om tot het volk te spreken. Hier

"komt echter iets bij. Wil het Humanistisch Verbond als radiover-
"eniging optreden, dan kan het delen in de rechten van de radio-
"verenigingen. Maar vraagt het voor zich zendtijd, dan zullen de
"radioverenigingen die tijd moeten afstaan. En dan zal de overheid
"nauwkeurig moeten omschrijven voor welk soort uitzendingen deze
"zendtijd mag worden gebruikt. Dit is nu sinds geruime tijd een zaak
"van discussie tussen kerk en omroepvereniging.

"Verhouding met kerk.

" Ook de kerken hebben zendtijd gevraagd en verkregen. Waarvoor?
"Voor kerkelijke uitzendingen - of alleen voor kerkdiensten? Wat
"mag de kerk uitzenden? Zal ze met haar uitzendingen niet het ter-
"rein van de omroepvereniging betreden? Welnu - als ook het Huma-
"nistisch Verbond zendtijd aanvraagt, wordt het nog moeilijker. Wat
"voor soort uitzendingen mag het dan verzorgen?
" Dit zal bij de Wet nader moeten worden omschreven en dus bepaald,
"ook beperkt. Immers, zou het Humanistisch Verbond mogen uitzenden,
"zonder dat aan de aard der uitzendingen beperkingen waren opgelegd,
"dan zou het, zonder dat te zijn, als omroepvereniging optreden. Een
"omschrijving van de aard der uitzendingen van het Humanistisch Ver-
"bond zou uiteraard bijzonder moeilijk zijn. Men zou hier in geen ge-
"val van kerkdiensten of Godsdienstige uitzendingen kunnen spreken.
" Er zou iets anders moeten kunnen; een andere zaak en een andere
"formulering.
" Gesteld dat men die vond, dan kreeg men de situatie dat het
"Humanistisch Verbond wèl andere uitzendingen zou mogen verzorgen
"dan kerkdiensten, terwijl de kerken alleen maar kerkdiensten zouden
"mogen verzorgen.
" Dit zou ongelijkheid scheppen, licht onbillijkheid genoemd.
" Want hier komt nog dit bij. Als de kerken recht laten gelden op
"eigen uitzendingen ontlenen ze dat recht aan het feit dat zij kerken
"zijn, organisatorisch van een geheel andere aard dan elke andere
"vereniging.
" Wanneer nu het H.V. een gelijk recht wordt toegekend, dan sluit
"dit in dat dit Verbond wordt behandeld alsof het kerk ware.
" Natuurlijk kan de moderne neutrale staat, die de kerk niet als
"kerk erkent, deze gelijkschakeling gemakkelijk voltrekken. Maar de
"theocratische visie moet ernstige bedenkingen hiertegen oproepen.
" Met het prijsgeven van deze uitzonderingspositie door de kerken
"zou men in feite afstand doen van het uitzonderingskarakter der
"kerk. En dat achten wij te bedenkelijk dan dat wij de vraag van het
""recht" van het H.V. kunnen bijvallen of steunen."

-o-

Ds. Landsman over subsidie voor bezinningsgebouwen.

Het Parool van 7 augustus j.l. vermeldt het artikel van Ds. F.H. Landsman in "Hervormd Nederland" over het rapport van de Dr. Wiardi Beckman Stichting over de subsidie voor kerkebouw. Het Parool citeert Ds. Landsman als volgt:

" De hoofdredacteur van "Hervormd Nederland", Ds. F.H. Landsman,
"die overigens veel waardering heeft voor het socialistisch rap-

"port, acht dit een "overtrekking van het dogma van de neutrale "overheid". Kerken en bezinningscentra zijn volgens Ds Landsman "géén formeel vergelijkbare grootheden. Hij schrijft:

" "Ook een overheid, die "als zodanig" niet kiest voor "een bepaalde "godsdienstige waarheid", behoeft zich nog "niet onwetend te verklaren als het er om gaat een onder- "scheid te maken tussen de openbare eredienst in een kerk- "gebouw en een bezinningsbijeenkomst in de een of andere "zaal , belegd door een groep mensen, die elkanders geeste- "lijk leven willen opbouwen. Wij bedoelen hiermee niets dis- "crimineréndes te zeggen over zulke samenkomsten. De kerken "kennen deze ook, naast hun eredienst, in allerlei vormen. "Ze vallen voor een deel onder dat wat men in onze tijd on- "der "vormingswerk" pleegt te verstaan.

" We kunnen ons voorstellen, dat ook het Humanistisch Ver- "bond op de eerste dag der week, al heeft het niets te "ver- "eren" dan de Mens zelf, niettemin de behoefte gevoelt zijn "geestverwanten samen te roepen voor een uur van bezinning.

" We kunnen ons ook voorstellen, dat deze bezinningssamen- "komsten op den duur een instituut worden, dat menigeen tot "steun is in de levensstrijd en daarom ook van waarde voor "de samenleving als zodanig.

" We kunnen ons ook indenken, dat de overheid, het algemeen "belang daarvan inziende, het Humanistisch Verbond helpt bij "de bouw van een "centrum" voor zijn samenkomsten, daar waar "daaraan in de brede kring van zijn geestverwanten behoefte "blijkt te bestaan.

" Maar dan moet de overheid weten dat ze iets totaal anders- "soortigs aan het doen is dan de subsidiëring van kerkebouw."

" En dus, concludeert Ds. Landsman: liever niet in een en dezelfde "wet en als het dan al niet anders kan op zijn minst in een afzon- "derlijk hoofdstuk de subsidiëring der humanisten regelen!

Ook Het Vrije Volk van 11 augustus citeert het artikel van Ds. Landsman uitvoerig.

De Leeuwarder Courant van 1 augustus doet dit eveneens. De drie hierboven genoemde bladen citeren zonder commentaar. Onder de titel: "Onvergelijkbare grootheden" noemt ook Trouw het bewuste artikel van Ds. Landsman, naar onze indruk wel met instemming.

Nog andere stemmen over subsidie voor bezinningsgebouwen.

De Volkskrant van 25 juli bespreekt het rapport van de Wiardi Beckman Stichting en zegt verder:

" De vraag of een subsidieregeling voor kerkebouw ook voor bezin- "ningshuizen van de humanisten zou moeten gelden is al meermalen "opgeworpen. De socialistische studiecommissie wil in de omschrij- "ving van een eventuele regeling wel laten uitkomen, dat niet- "godsdienstige genootschappen iets anders zijn dan de kerken, maar "zij heeft wel uitgesproken voorkeur om de subsidies voor kerken "en humanisten bij dezelfde wet te regelen. Vanuit de christelijke "politiek zal het toch wel moeilijk blijven mee te werken aan een "opzet, waarbij onduidelijk zou worden dat de kerkgenootschappen van

"een wezenlijk andere orde zijn dan een humanistische vereniging.
"Wel lijkt ons juist, dat ook voor humanistische bezinningscentra
"de mogelijkheid wordt geschapen om voor een rijksbijdrage in aanmer-
"king te komen. Het zou niet bevredigend zijn humanisten wel - door
"hun belastingbiljet - te laten meebetalen aan de financiering van
"katholieke en protestantse kerkgebouwen, maar hen zelf voor hun
"gebouwen van overheidshulp uit te sluiten."

Nog andere stemmen over subsidie bezinningsgebouwen.

Het Limburgs Dagblad van 3 augustus zegt over het rapport en speciaal over de kwestie van de bezinningsgebouwen o.m. :

" Wanneer nu een P.v.d.A.-rapport slechts dán subsidie aan kerke-
"bouw wil geven indien ook niet-godsdienstige organisaties deze kun-
"nen krijgen volgens een "algemene rijksregeling", dan stelt het ker-
"ken en profane organisaties gelijk. Dan weigert het een werkelijk
"onderscheid te erkennen! Dan durft het geen keuze te doen tussen
"twee zo duidelijk uiteenlopende organen en organisaties! Dan wordt
"dit rapport plots "neutraal", eist dat althans van de staat! En
"dan herinneren wij ons, wat Prof. Banning eens geschreven heeft,
"n.l. dat neutraliteit lafheid is!

" Wederom weigert de P.v.d.A. een keuze te doen in een situatie,
"die even wezenlijk als feitelijk tot een keuze dwingt! Waarom niet?
"Het antwoord is niet moeilijk: omdat zij een samenraapsel is van
"levensbeschouwingen en godsdienstige opvattingen, die alle op hun
"beurt ontzien moeten worden! Dit alles betekent in het geheel niet,
"dat aan deze profane organisaties subsidie zou moeten worden ge-
"weigerd! Wij verzetten ons alleen tegen wat ons inziens een neer-
"halen is van de Kerk tot een wereldlijke organisatie!

Het Binnenhof van 23 juli schrijft over dezelfde zaak o.m. het volgende:

" Kan het in het rapport Wiardi Beckman Stichting getoonde voor-
"behoud nog een struikelblok worden? Voornaamste eis uit socialis-
"tische kring is in deze wel, dat de subsidieregeling ook moet gel-
"den voor de geestelijke organisaties op niet-godsdienstige grond-
"slag, met name dus voor het Humanistisch Verbond en soortgelijke
"instellingen.
" "Hoewel wij geenszins de niet-godsdienstige genootschappen met
"de kerkgenootschappen willen identificeren - hetgeen in de tekst
"van de wet tot uitdrukking zou kunnen worden gebracht - menen wij
"de voorkeur te moeten geven aan één rijksregeling, daar op deze wijze
"de gelijkheid van rechtsbedeling het zuiverst tot uitdrukking wordt
"gebracht", aldus de commissie die het rapport samengesteld heeft.
" Over dit punt zal het laatste woord nog wel niet gezegd zijn.
"Ook in katholieke en protestantse kringen zullen er zeker velen
"zijn die vanwege de gelijkheid van rechtsbedeling aanspraken van
"humanistische zijde op subsidie niet willen frustreren, maar die
"ook in de wet nadrukkelijk vastgelegd willen blijven zien, dat er
"onderscheid is tussen geestelijke organisaties op godsdienstige en
"atheïstische grondslag. De éne wet met twee takken kán hier uit-
"komst bieden, maar van de tekstformulering zal dan veel afhangen."

-o-

Een christelijke-democratische visie op humanistische geestelijke verzorging.

Onder deze kop publiceerde Vrij Nederland het eerste artikel van een reeks, geschreven door Fons Hermans.

Wij nemen het laatste gedeelte van dit eerste artikel, dat kennelijk als een inleiding is bedoeld, voor U over:

"Geen gewetensdwang.

" De integratie van moderne gedachten in de dogmatische onver-
"draagzaamheid - een minder gelukkige, wijl licht verwarringwek-
"kende term! - behoort geenszins tot burgerlijke onverdraagzaam-
"heid te leiden. Waar de christen zegt, dat hij de vrijheid van "het"
"gewcten verwerpt, betekent deze uitspraak niet meer dan een prin-
"cipiële stellingneming, direct volgend uit de erkenning van het
"godsbestaan en de christelijke openbaring. Wie Gods bestaan aanvaardt
"kán d a a r u i t immers principieel geen andere conclusie trek-
"ken dan de menselijke p l i c h t tot godserkenning (dus tot dog-
"matische onverdraagzaamheid). "Het" geweten bestaat echter even-
"min als "de" mens. In werkelijkheid hebben wij steeds te maken met
"de p e r s o o n l ij k e gewetens van i n d i v i d u e l e men-
"sen, en ten aanzien daarvan is - óók principieel - een geheel an-
"dere stellingneming geboden.
" Reeds uit het karakter van de godserkenning als vrije menselijke
"daad volgt de immoraliteit van elke gewetensdwang. Maar er is méér:
"want wie mét de christen het persoonlijk geweten als laatste richt-
"snoer voor het menselijk handelen beschouwt en mede daarin de on-
"vervangbare waarde van de persoon fundeert, wordt tenslotte ge-
"dwongen tot de erkenning, dat aan ieder mens het recht toekomt,
"volgens zijn gewetensinzichten te leven, met andere woorden: zich
"zelf te zijn op de wijze, die hij als goed beschouwt. Zeggen dat de
"mens slechts vrij tot God kan komen en hem gelijktijdig beletten an-
"dere wegen te bewandelen, betekent dan ook een aantasting van de
"persoonlijke vrijheid. Dit geldt niet slechts voor wat het persoonlijk
"denken en handelen betreft, maar in niet mindere mate ten aanzien
"van het optreden naar buiten. Naar eigen eerlijke overtuiging "het
"goede" in de gemeenschap bevorderen en "het kwade" bestrijden, is
"immers een levensopdracht, die uit 's mensen sociale natuur volgt.
"Waar de vraag wát "het goede" en wát "het kwade" is, niet eens-
"luidend wordt beantwoord, is de vrijheid van meningsuiting, opvoeding
"en geestelijke vorming een eis, die in de ook door het christendom
"aanvaarde gewetensvrijheid besloten ligt.
" Tegen de achtergrond van de hier gegeven visie hoop ik in een
"volgend artikel de humanistische geestelijke verzorging als concreet
"en actueel vraagstuk nader te beschouwen."

-o-

Humanistische rubriek in de Gelderlander Pers.

De Gelderlander en Het Arnhems Dagblad, beiden van 11 augustus j.l. hebben een nieuwe aflevering van hun rubriek "Buitenkerkelijk Humanisme". Onder een grote kop: "Het ledental van het Verbond is dalende" deelt de schrijver van deze rubriek, de R.K. priester W. Engelen, o.m. het volgende mede:

" Op het laatste algemene congres van het Humanistisch Verbond "zijn èn door het hoofdbestuur èn vanuit de vergadering zorgelijke "woorden gesproken over de werfkracht van het Humanistisch Verbond. "Sinds enige jaren toont het ledental een dalende tendens. Een volks- "beweging, waarin tenminste een groot deel van nu wel meer dan twee "millioen Nederlandse buitenkerkelijken zich thuis zouden voelen, is "het niet geworden. De jeugd toont nauwelijks enig enthousiasme. Het "Verbond heeft vanaf het eerste begin de indruk gemaakt van een élite- "groep van kwalitatief zeer hoog gehalte en geestelijke diepgang, die "slechts een zeer beperkte bovenlaag van diegenen, tot wie het zich "richtte, moeizaam heeft bereikt. En dit alles ondanks de toch wel "ruime publiciteit, die het bijvoorbeeld in de dagbladpers en de radio "geniet, en ondanks de steun en erkenning, die het vrijwel van het "begin af aan bijvoorbeeld in bepaalde invloedrijke politieke kringen "ondervonden heeft."

Verder bevat de rubriek enige mededelingen over Praktisch Humanisme, (overgenomen uit Het Woord van de Week) een bespreking van een artikel van T.F. Hoult, een Amerikaans Humanist, van wie in het Information Bulletin van de I.H.E.U. een beschouwing is opgenomen over de opbloei van het godsdienstig leven in Amerika.

Ditzelfde artikel wordt door de Heer W. Engelen kritisch besproken.

Verder bevat de rubriek nog enige feitelijke gegevens over het Noorse Humanisme en enige citaten uit een artikel in "Mens en Wereld" over het Humanistisch Verbond en de Regering de Quai.

-o-

Een liberale stem over Humanistische geestelijke verzorging.

In Liberaal Reveil van juli 1959 komt een artikel van Dr. E. Nordlohne voor over het Anti-revolutionaire rapport over de Humanistische geestelijke verzorging. Daarin wordt o.m. gezegd:

" Het Nederlandse volk is een gemengde natie: velen zijn katholiek, "vele anderen hervormd, maar 17% van het volk is bewust en beslist "buitenkerkelijk! Kon men vroeger volstaan met geestelijke verzorging "door priesters en predikanten, tegenwoordig kan men de buitenker- "kelijken niet meer over het hoofd zien. Daarvoor is die groep te "groot geworden (17% is meer dan een millioen mensen!), en daarvoor "is zij ook te zelfbewust geworden. Het Humanistisch Verbond (en op "militair terrein het Humanistisch Thuisfront) is onder de buiten- "kerkelijken het strevende deel, dat op geestelijk gebied de verzor- "ging - waar het die nodig acht - ter hand wenst te nemen.

" Moet de overheid aan de verlangens van het Humanistisch Verbond "gehoor geven? Moet er, naast de priesters en de predikanten, naast "de aalmoezeniers en veldpredikers, plaats worden ingeruimd voor de "geestelijke raadslieden, die het humanistische woord spreken en de "buitenkerkelijke arbeiders, militairen en gedetineerden proberen aan "te spreken in de taal die zij misschien nog net wèl kunnen aanvaar- "den?

" Voor een liberaal is dit geen probleem, behoort dit althans geen "probleem te zijn. Indien de belangstelling voldoende groot is voor "de humanistische verzorger (zodat de kosten van zijn aanstelling rede- "lijk verantwoord zijn) enerzijds, en diens invloed anderzijds niet de

"rechtsorde aantast, mag de buitenkerkelijke humanist niet worden "onthouden, wat de kerkelijke wèl wordt geschonken. De liberale be- "ginselen van vrijheid, gelijkwaardigheid en verbondenheid van alle "burgers wijzen hier duidelijk de weg. Naar moderne liberale opvat- "ting zal een negentiende-eeuwse neutrale staat, een staat die het "geestelijk leven van het volk zou laten verkommeren, niet acceptabel "zijn. Neen, maar de staatsmacht mag evenmin aan een bepaalde groep "dienstbaar worden gemaakt. Alle geestelijke groepen hebben aanspraak "op gelijke medewerking van staatswege. De grondwet van 1848 en de on- "derwijs-pacificatie van 1917 kunnen hierbij voor ons de principiële "richtsnoeren zijn.

Een kritiek op het artikel in Liberaal Reveil.

De Friese Koerier van 30 juli j.l. reageert op dit artikel met een stukje onder de kop: "De Aftreksom". Hierin zegt de schrijver o.m.:

" Het Nederlandse volk, zo betoogt Dr. Nordlohne, is een gemeng- "de natie, velen zijn katholiek, vele anderen hervormd, maar 17% "van het volk is bewust en beslist buitenkerkelijk. Hij constateert "verder dat onder deze buitenkerkelijken het Humanistisch Verbond "het strevende deel is, dat op geestelijk gebied de verzoring - "waar het die nodig acht - ter hand wenst te nemen.
" Hier zijn we nu bij de beruchte aftreksom, waarzonder onze niet "minder beruchte zuilenbouwers hun constructie niet kunnen voltooien. "Ze verdelen het volk eenvoudig in een drietal jachtgebieden, en "willen volgens goede spelregels niet dat de een onder andermans "duiven schiet.
" Als U het ons vraagt, dan vinden wij dat hele woordje geestelijke "verzorging een naar woord, dat in ieder geval de gemeenschaps- "oefening der kerk op slechte wijze omschrijft. De kerk heeft krach- "tens haar bestaan een taak ten opzichte van haar leden, of die op "een fabriek of op een regeringsbureau, in de gevangenis of in mili- "taire dienst zitten, maar het is ons nog altijd niet duidelijk wat "de overheid daarmee te maken heeft. Zij pretendeert echter nadrukke- "lijk er wel mee te maken te hebben, en demonstreert dat door voor "dat deel van het Nederlandse volk dat in militaire dienst is de "dienaren der kerk die hier hun werk doen aparte pakjes aan te trek- "ken en ze "majoor" te noemen.

" Om nog even terug te komen op de aftreksom van Dr. Nordlohne: "wat bewijst het eigenlijk dat 17% van het Nederlandse volk buiten- "kerkelijk is, wat bewijst dat ten opzichte van het Humanistisch Ver- "bond? Het is toch niet zo dat, gelijk men van de wal zo in de sloot "terecht komt, men ook automatisch van de kerk in genoemd Verbond "wordt geïncorporeerd, en dus toch weer ten prooi valt aan een soort "van geestelijke verzorging, die men misschien helemaal niet wenst? "Nu zegt Dr. Nordlohne wel dat het Humanistisch Verbond het strevend "deel der buitenkerkelijken is, maar de Getuigen van Jehovah, de an- "troposofen of de volgelingen van Lucebert kunnen zich met hetzelfde "recht tot "strevend deel" proclameren.

" Het Humanistisch Verbond heeft natuurlijk het volste recht zich "op geestelijke verzorging toe te leggen als het daaraan behoefte "heeft, maar het moet zich daarbij niet beroepen op bevolkingsper- "centages die in dit verband een volkomen slag in de lucht zijn. Wan- "neer men de verhouding aangeeft tussen het Nederlandse volk en de

"leden van dat Verbond, dan heeft men een basis om over te praten.
"Maar wanneer men een gelijke beschouwing over die 17% ten beste
"geeft in de trant van Dr, Nordlohne, dan komt men tot het volgen-
"de: 17% van het Nederlandse volk is buitenkerkelijk, maar daarvan
"is zeker weer 95% "buitenverbondelijk", in die zin dat zij beslist
"en bewust niets met het Humanistisch Verbond te maken willen heb-
"ben. Met welk recht wil men op deze mensen een claim leggen voor
"geestelijke verzorging? Op deze wankele basis wordt heel Nederland
"troosteloos verkaveld. Men kan nergens meer heen. Het is eenvoudig
"een aftreksom.

==========